

Za sochami, jílem a kozlíky do Lužic

GPS souřadnice: 48.8404178, 17.0848833

Praktické informace

Délka trasy: 4 km

Obtížnost: Lehká trasa vedoucí po rovině obcí i hezkou přírodou. Hádanky jsou určeny dětem od 5 let. Výlet je možné jet s kočárkem a na kole. Pejsky vzít můžete také, v obci ale musejí být na vodítku.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 270 kilometrů zvládnete asi za 3 hodiny. Jedete po D1 do Brna, pak na Břeclav a Lužice

Parkování: Zapomeňte vůz na neplaceném parkovišti Cihelna Lužice v Zahrádkářské ulici.

Muzeum Starý kvartýr (<https://starykvartyr.cz/>)

Starý kvartýr v Lužicích je otevřen pro veřejnost každou neděli od 14 do 18 hodin letního času a od 14 do 17 hodin zimního času.

WC: V muzeu, v sezoně u bistra Lužák.

Možnost občerstvení: bistro Lužák, Lidový dům Lužice.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Tovačov, Cimburk, Moravské Toskánsko, Valtice, Moravská Amazonie, Tvrdonice, Vlkoš, Kyjov atd.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Trasu testovali sourozenci Josef a František z Hodonína.

Postřehy dětí:

František (7 let): „Líbily se mi všechny sochy, ale nejvíc vodník a nahaté rusalky.“

Pepa (9 let): „Rodiče nám večer pustí film o tornádu, abychom s bráchou viděli, jak je strašné.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do obce Lužice, která leží v úrodné krajině jižní Moravy 4 km západně od města Hodonín a je obklopena višňovými, broskvovými a jablonoňovými sady a úrodnými vinicemi. Pozveme vás do Starého kvartýru, můžete se vykoupat a pohrát si na dětských hřištích, kterých je zde opravdu hodně. Popovídáme si o jílu, vodnících, tornádu, ... Ale také o sochách, kterých je zde více než 100. Jak se zde ocitly? Pojdte s námi na výlet a dozvíte se! Lužice jsou součástí Podluží, jednoho z nejmalebnějších národopisných regionů Slovákka, tak se vám tady určitě zalíbí.

Výlet jsme pro vás připravili ve spolupráci s Turistickou asociací Slovákko a finančním příspěvím Jihomoravského kraje. Je pro vás tedy zdarma!

Dopis dětem

Ahoj, holky a kluci,

zvede vás do míst, kde před několika lety řádilo tornádo. Ale vy to skoro ani nepoznáte. Lužice se vzpamatovaly a jsou opět krásnou obcí, ve které na procházce potkáte rusalky, múzy i medúzy. A nejen je! Pátrat budeme po postavách z betlému, hudebnících i železných morových strašidlech. Stejně jako k našim ostatním výletům jste i k tomuto dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst správné texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny dnešní úkoly. Umíte-li už psát, doplňte písmenka do tajenky a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Doplňovačka

Ponechte svého motorového oře na parkovišti nedaleko **rybníka Lužák**, kterému se zde říká Cihelna.

Je hned u tenisových kurtů. U nich se také záhy zastavte, protože právě zde na nás čeká první písmenko do tajenky.

Víte, proč se rybníku říká právě Cihelna? V tomto místě se totiž dříve těžil jíl.

Rybniční voda natekla do jámy, která vznikla těžbou této hlíny (jílu) pro místní cihelnu. Tato továrnička byla postavena již v roce 1861 a vyráběly se v ní kotovice a střešní krytina.

Tuší někdo, co jsou kotovice?

Kotovice jsou často označovány také jako vepřovice nebo vepříky. Jde o nepálené, pouze na slunci usušené cihly. Je to velmi stará a náramně ekologická stavebnina, která se v minulosti hojně používala. Na jižní Moravě se název kotovice udržel jako zkomolenina německého slova Kotziegel, což znamená cihla z bláta. Do hlíny se přidávaly různé přísady pro zlepšení pevnosti, jako jsou třeba sláma, řezanka, plevy, písek nebo chlévská mrva.

Myslíte, že se takové nepálené cihly používají i dnes? Můžete si je dokonce zkusit vyrobit sami.

U kurtů najdete tabuli **NÁVŠTĚVNÍ ŘÁD**. Je na ní znak města. O něm si něco řekneme na konci výletu, ale už teď je pro nás užitečný.

Najděte ve znaku hvězdičky.

1. Kolik cípů má každá hvězda?

Šupajdíme k rybníku. Počátkem minulého století tady zela jen jáma hluboká až 20 metrů. Provalila se do ní spodní voda – a tím vznikl rybník. Po nějaké době bydliště pro tvory vodní říše. Lidé to s bydlením tak snadné nemají, že?

V roce 1926 si nevyužívanou vodní plochu pronajal studnař František Novák a zřídil zde koupaliště. Po druhé světové válce další vlastníci koupaliště postupně rekonstruovali, zakoupili lodky, postarali se o dřevěné bazény, můstek a bufet. Největší rozmach areál zažil pod vedením Alfreda Cupala, který zde vybudoval sportovní ráj s plaveckými drahami (25 m a 52 m), startovacími plošinami a skokanskými můstky vysokými 2,5 a 4 metry. Koupák tehdy sloužil také závodní plavcům a vodním pólistům. Zájem o vodní hrátky a loďkaření byl mimořádný. Od sedmdesátých let však areál postupně chátral a soutěžní plavání ustalo. V současné době prožívá areál renesanci jako rekreační a oddechové místo s volným vstupem. Je oblíbeným přírodním koupalištěm, které je v některých hodnoceních řazeno mezi nejlepší v republice. Pro malé děti ale moc není. Hloubka je zde už metr od břehu, takže si krásné vody užijí spíše odrostlejší plavci.

Rybník obcházíme tak, že ho máme po pravé ruce.

Když se budete dobře, a hlavně potichoučku dívat, uvidíte významného obyvatele zdejšího rybníčku – vodníka.

Které zvíře mu sedí u (pomyslných) nohou?

Ve zdejších vodách žije už 100 let, což ho mezi moravskými hasrmánky řadí spíše mezi mladší bájně bytosti. Vodníci se totiž klidně mohou dožít i tisícovky let. Svě by o tom mohli vyprávět zelení muži v Povltaví!

Znáte nějaké pohádkové vodníky, děti? Moc krásně popisoval ve svých knihách spisovatel Václav Čtvrtek. Nemluvě o Josefu Ladovi, který je také kouzelně kreslil.

Jak se jmenovali vodníci, co se kamarádili s Rumcajsem a Cipískem? Napovíme, že jejich jména začínají na Č a V. Zkuste si vzpomenout alespoň na jednoho.

I za Rumcajsem do Jičína a blízkého lesa Řáholce vede jeden z našich výletů s tajenkou. A za Ladovými vodníky nás zase zavede výlet do Hrusic.

Vodník nebo také hasrman je nadpřirozená bytost vyskytující se v pověstech a pohádkách. Bývá většinou zlý, výjimečně však i hodný. Obvykle žije někde v rybníku nebo v mlýnském náhonu, stahuje lidi do vody, topí je a jejich dušičky

uchovává v hrníčcích. Bývá oblečený v zeleném s červenými doplňky a ze šosu mu neustále kape voda. Jeho pleť i vlasy jsou rovněž zelenkavé barvy. Někdy má schopnost proměnit se v některé vodní živočichy, třeba v rybu nebo žáby. Vodník je aktivní především v noci. Rád při měsíčku tleská, mrská se při hladině jako ryba nebo si na mlýnském kole rozčesává vlasy. Případně šije. Ve vodě je velmi silný a mocný, na suchu zpravidla slabý. Vládne rybám, vodním zvířatům i vodnímu ptactvu. Žije buď sám, nebo má ženu a dcery. Za manželku si obvykle vybere vodní pannu. Časté jsou i případy svateb s některou z právě utopených dívek. Nepohrdne ani nezdárnými dcerami, které rodiče prokleli, a nemají se tudíž kam vrátit. Jdou se utopit... A zaplují do vodního manželství! Vodnické nevěsty suchozemského původu bývají obvykle lidem nakloněnější než jejich podvodní partneři. Když vodnice porodí, hledá novopečený otec kmotry mezi lidmi. Vždycky najde, protože je za kmotrovství odměňuje zlatem. Vodnické dcery bývají velice krásné a úspěšně svádějí muže.

K hastrmánkům patří samozřejmě i rusalky. Vidíte nějaké poblíž? Pokud dojdete až na konec rybníka, potkáte je.

Ano my víme, že jsou nahaté! Nikdo se nebude hihňat. Rusalky bývají nahaté. Představte si, jak by vypadaly, kdyby na sobě měly třeba oteplováky! :)

2. Kolik rusalek na soklu napočítáte?

Od rusalek řapeme stále rovně za nosem k parku, který zde teprve roste. Jmenuje se **Ploštiny** a byl vysazen na místě původní zeleně, kterou zničilo tornádo v roce 2021. Tato oblast, kde dříve rostly keře a vzrostlé stromy, byla tímto živlem naprosto zpuštěna.

Obnovou vznikl přírodní park o rozloze 5,5 hektaru, který byl slavnostně otevřen 21. června 2024, symbolicky tři roky po katastrofě. Vznikly tu loučky, stezky, byl navršen kopeček a vysázen velký počet keřů a stromů. Součástí jsou i rybníček s molem a ovocný sad. Uprostřed parku byla postavena nízká dřevěná pozorovatelná, která je přístupná i bez vstupného. Není z nejvyšších, měří 2,5 m, což není o mnoho více, než by metr ukázal vzrostlému basketbalistovi. Ovšem výhled je z ní parádní. Park budete mít jako na dlani. Znáte nějakou pohádkovou postavu, která by tak trošku mohla být rozhlednou?

Napovíme, že měla dva kamarády – jeden byl tlustý a druhý měl šátek přes oči.

Komu a proč pomáhali?

Jak se jmenovala princezna, kterou zachránili. Jakou barvu měly její vlasy?

Vylezte na kopeček před rozhlednou. Je zde torzo jednoho ze stromů, který zde kdysi rostl. A také tabulka.

3. Opište první jmenovanou obec ze třetího řádku textu.

Vidíte někde poblíž krásnou vrbu? Sem si často chodí odpočinout vodník, kterého jsme viděli u Cihelny. Kvůli klidu a také výhledu. Kdysi zde stálo takových krásných vrb hned několik. I ty však ze země vyrvalo tornádo.

Obejdeme rybníček a vyrazíme k obci. Vidíte odpadkové koše? Jaký druh rostliny je na nich vyrytý?

Vyhlížíme „broukoviště“ a také torzo dalšího z poškozených stromů. Jeho trouchnivějící dřevo dělá náramně dobře právě nejmenších živočichům.

Než dojdeme ke kapličce, vrátíme se ještě k tornádu.

Dne 24. června 2021 se přes Břeclavsko a Hodonínsko (včetně obce Lužice) přehnalo velmi silné tornádo, které je považováno za nejsilnější zaznamenané v historii České republiky. Silou F4 se rozřadilo v podvečerních hodinách. Bylo součástí supercely. Živel za sebou zanechal rozsáhlou stopu, která byla dlouhá přibližně 26 až 27 kilometrů a široká 100 až 700 metrů. Kudy se prostě prohnalo, tam nezůstal kámen na kameni. Jako by tudy projel obří větrný kombajn.

Postiženo bylo celkem deset obcí, přičemž největší škody utrpěly Hrušky, Moravská Nová Ves, Mikulčice, Lužice a Hodonín (část Pánov). Tornádo si bohužel vyžádalo šest lidských životů a stovky zraněných, jejichž počet se pohyboval okolo 300. Celkové škody na soukromém i veřejném majetku se odhadovaly na miliardy korun, přičemž některé odhady mluvily až o 15 miliardách korun. Počet poškozených domů v celé oblasti se odhaduje na 1 200 až 1 600, včetně veřejných, zemědělských a průmyslových objektů. K demolicí – tedy ke zbourání – bylo odsouzeno přibližně 200 domů. Došlo k výpadkům elektrického vedení, mobilního signálu a přerušení dopravy.

Lužice patřily mezi pět nejvíce zasažených obcí. Konkrétně tu bylo tornádem zasaženo asi 200 domů. Některé byly

poškozeny více, jiné méně. Úplně k zemi jich muselo jít 7, už se nedaly opravit. Nejvíce zasažena byla Důlní ulice. Starosta vyčíslil, že v Lužicích vznikla škoda za miliardy, přičemž do toho zahrnoval majetek lidí, obce i místních firem, jako jsou Moravské naftové doly a Groz-Beckert. Těm tornádo poškodilo budovy a technologie. Zhruba rok po řádění živlu se do opravených domů vrátilo asi devadesát procent lidí. Tedy skoro všichni... Na místech zdemolovaných obydlí začaly vyrůstat nové stavby. Nyní už ani nepoznáte, že tady kdy tornádo prosvištělo. Místní čínorodí obyvatelé se s pohromou vypořádali. Ale mnohým se o ničivém víru budou zdát děsivé sny až do konce života.

Věděli byste, jak takové tornádo vzniká?

Vznik tornáda je složitý přírodní jev, ale dá se přirovnat k velkému tanci vzduchu v atmosféře. Jde o prudce rotující sloupec vzduchu, který se dotýká země. Funguje to na stejném principu, jako když krasobruslařka točí piruetu. S roztaženýma rukama se točí pomaleji, ale když je přitiskne k tělu, začne se točit mnohem rychleji. Rotující vzduch se zúží, zrychlí, a když se trychtýř dotkne země a začne z ní vysávat prach a trosky, stává se z něj tornádo. Čím je rotace silnější a vír užší, o to je tornádo ničivější.

Už tomu jistě úplně rozumíte, že? Nebo jste na tom jako my? Museli jsme si to hodně zjednodušit. Obrovský mrak se prostě naštve a spustí k zemi obrovskou hadici silného vysavače tvořenou rotujícím vzduchem. A ta v místech, kam s ní mrak zašmrdlá, vcucne všechno, na co přijde. Jen si představte, jak se asi cítí vaše drobky, když je maminka likviduje hubicí hadicové trubice.

Kdo bude první u kapličky?

Kaplička zasvěcená Nanebevzetí Panny Marie je drobná památka s pohnutou historií. Podle některých záznamů sahá její původ až do 17. století. Kdysi stávala uprostřed polí v místě zvaném Trhaniska. To je místo kousek za rusalkami, které jsme dnes viděli.

V roce 2009 byla stavbička kvůli nevhodnému umístění rozebrána. Lidí ji pěkně cihličku po cihličce rozložili, aby ji zase znovu složili na vhodnějším a důstojnějším místě – právě zde. Sluší jí to tady? Co myslíte?

Přesunout kapličku asi dalo hodně práce, ale představte si, že jeden z našich výletů s tajenkou vede i na sever Čech do Mostu, kde se podařilo přesunout dokonce celý kostel! Ale ne trám po trámu a kámen po kameni, ale po zvláštních kolejích.

Přímo u kapličky je malý kamenný betlém. Se vším, co k němu patří. Vidíte tři krále, kometu, pastýře, ...? Ježíška, Marii a Josefa ale nehledejte, ti jsou uvnitř kapličky. Socha Panny Marie je jedním z uměleckých výtvorů účastníků sochařského sympozia, o kterém si popovídáme v závěru putování.

Za jak dlouho budou Vánoce? Umíte nějakou koledu? Zapomeňte na roční dobu, nikdy není chyba nějakou si zazpívat. Alespoň jednu sloku.

*Půjdem spolu do Betléma,
dujdaj, dujdaj, dujdaj dá!
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolébat.
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolíbat.*

*Začni, Kubo, na ty dudy:
dujdaj, dujdaj, dujdaj, dá!
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolébat.
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolíbat.*

Když byly naše děti ve školkovém věku, koledu zkomolily tak, že se v ní „panáci kobélali“ od začátku až do konce. :)

Najděte baču. Nese Ježíškovi ovečku.

4. Jak se jmenuje zvíře u jeho nohy?

Všimněte si, že má v oušku kamínek. Nechte ho tam pro ostatní děti! Ušní kámen není zubní, takže ho netřeba odstraňovat.

Dvorní ulicí kráčíme k dalšímu parku. Zatím ho jen obejdeme, a to tak, že ho máme po levé ruce. Asi za půl hodiny ho projdeme při cestě zpátky. Do té doby si stihneme něco málo povyprávět o historii obce.

Než se tak stane, najděte na pravé straně ulice čůrajícího chlapečka.

Věděli by školáci, v jakém evropském městě takového chlapečka mají?

Lužice – co vám připomíná název obce? Zkuste zapojit fantazii. Schválně, kdo bude nejbližší.

Název odkazuje na slova *luh* nebo *louže*. Naznačuje, že bylo toto území od počátku spjato s vodou a močálovitým terénem v povodí řeky Kyjovky. Přestože se v okolí našly stopy osídlení už z pravěku, první spolehlivá písemná zmínka o Lužicích pochází z roku 1250. Listina, která byla vydaná kancelářím papeže Inocence IV., potvrzuje, že obec patřila cisterciáckému velehradskému klášteru. Během následujících staletí ovšem Lužice majitele často měnily. Až v roce 1511 se staly trvalou součástí významného hodonínského panství. Období novověku přineslo obci těžké zkoušky. Zejména během 17. století, kdy v důsledku třicetileté války Lužice několikrát zpustly. Skutečná proměna vesnice ze zemědělského sídla v průmyslovou obec začala v 19. století.

Najděte dům nalevo, na kterém jsou geometrické tvary, které připomínají písmenka A. Schválně, jestli dnes ještě něco takového uvidíme.

Důležitý byl rok 1841, kdy byla do obce zavedena železniční dráha. To bylo radosti! Citelně zlepšila dopravu a spojení.

Když jsme u těch vlaků, vzpomenete si na známou dětskou říkanku o závoře a bramboře? Zkuste si ji říct a pantomimicky (gesty, posunky) text doprovázet.

Koulela se ze dvora,

tákhle velká brambora,

neviděla, neslyšela,

že odněkud seshora,

spadla na ni závora.

Kam koukáš, ty závoro?

Na tebe, ty bramboro!

Kdyby tudy projel vlak,

byl by z tebe bramborák!

Šlapeme dál. Z Krátké ulice odbočíme do Růžové a z ní pak odbočíme doprava do Velkomoravské. Než se po ní vydáme doleva, zkuste najít někde poblíž starší dopravní prostředek. Vypadá trochu jako kolo.

Zeptejte se rodičů nebo prarodičů, jak se mu říkalo. Možná na něm jezdila vaše praprababička. Musela by ale být šikovná, protože je to dosti obtížné. Autorka tohoto textu to jednou zkusila, a i když ji drželi tři siláci, stejně z kostičky spadla... Na ústa! :)

5. Jak se jmenuje dopravní prostředek?

(napovíme, že je VELký)

Odbočíme doleva do Velkomoravské. Blížíme se do centra a také k muzeu.

Muzeum Starý kvartýr je muzeum tradic, historie a dovedností místních předků i současných obyvatel. Sídlí ve stavení s číslem popisným 116, které se nachází v Pekařské ulici. Patří k nejstarším v Lužicích. Jeho název – Starý kvartýr – má historické kořeny. Pravděpodobně se odvíjí od dob povinného ubytování vojska. Zatímco obyčejní vojáci spali ve stájích, důstojníci byli „nakvartýrováni“ v komfortnějších podmínkách tohoto stavení.

V minulosti budova sloužila různým potřebám obce. Na počátku 19. století zde například probíhalo vyučování dětí, jelikož

ve vesnici nebyla školní budova. Během prusko-rakouské války objekt sloužil jako ošetrovna pro zraněné vojáky.

Najděte naučnou tabuli před muzeem, a protože je písmenko, které hledáme, dosti ošemetné, bude to trochu detektivka.

Ukažte na odstavec *Muzejní spolek se představuje*.

Odpočítejte pátý řádek zespoda.

6. Doplňte slovo: kterých se mohou ..... i lužičtí občané.

Je to kostrbaté jako ta brambora, co se před chvílí koulela, ale jinak jsme to vyřešit nemohli. :)

Starý kvartýr je majetkem obce a spravuje ho *Muzejní spolek v Lužicích*. Je velmi činorodý, soustředí se na vlastivědnou činnost, záchranu a soustřeďování dokladů o lidské činnosti a přírodninách. Samozřejmě s vazbou na Lužice a okolí. Prostory muzea jsou využívány především k pořádání výstav, které mapují dřívější život v obci, místní folklór a připomínají významná výročí. Dvůr objektu umožňuje divadelní aktivity. Pro zkoušky a kulturní akce ho využívají i *Slovácký krúžek*, *Mužácký sbor* a *Dětský národopisný soubor Lužičánek*.

I před budovou muzea jsou sochy z pískovce, které vytvořili absolventi uměleckých škol v rámci sochařského symposia v Lužicích. Poznáte, na které nástroje hrají?

Konečně jsme se dostali k sochám a jejich vzniku!

V přírodním areálu Cihelna, kde parkujeme, se v letech 2006 až 2014 každoročně konalo *sochařské sympozium studentů DŘEVO-KÁMEN*. Tento projekt byl ojedinělý svým zaměřením na mladé a začínající tvůrce – studenty a absolventy středních a vysokých uměleckých škol. Poskytoval jim příležitost k samostatné práci s masivním materiálem, tedy kamenem a dřevem. A to s profesionálním technickým zázemím a pod dohledem kurátorů. Během devíti ročníků se symposia zúčastnilo padesát dva sochařů, kteří vytvořili celkem 103 děl. Výtvoři byly následně instalovány na různých místech v obci, čímž vznikla jedna z nejzajímavějších venkovních sochařských galerií v okrese. Každému se zdejší plastiky líbí. Určitě i vám. Nebojte, ještě jich dnes uvidíte mnoho.

Sympozia byla ukončena po roce 2014, neboť obec usoudila, že již dosáhla potřebného uměleckého obohacení. Pozornost přesunula k péči a údržbě stávající sochařské sbírky.

Obejdeme kruhový objezd a kvačíme k múze hojnosti. Jaké ovoce má v košíku? Poznáte alespoň 3 druhy?

Múz dnes potkáme ještě několik. Schválně, jestli jich napočítáte stejně jako my.

Přesouváme se ke kostelu a vyhlížíme další domeček s geometrickými prvky, jaký už jsme dnes viděli.

Našli, moji rádcové, našli? :)

Víte, jak vzniká socha? Jak byste ji vytvořili vy?

Proces vytvoření sochy z kamene se vždy řídí podrobným plánem. Na úplném začátku je obvykle nápad, který sochař přenese na papír ve formě náčrtu. Často si vytvoří i malý model, kterému se říká bozzetto. Bývá z hlíny nebo sádry a umožňuje tvůrci, aby si ověřil proporce a detaily budoucí sochy. Tento model slouží jako přesná předloha. Při práci s pískovcem začíná sochař výběrem kvalitního kamenného bloku. Následuje hrubé tvarování, kdy fyzicky zdatný umělec pomocí kladiva a silných dlát odstraňuje velké kusy kamene, dokud se neobjeví základní, tedy velmi zjednodušený tvar sochy. Poté přichází na řadu detailní opracování menšími a jemnějšími dláty a speciálními škrabáky, kterými se dotvářejí rysy obličejů, prsty nebo záhyby. Povrch se nakonec více či méně vyhladí. V případě pískovce se socha často impregnuje (ošetří ochranným nátěrem), aby ji nepoškodily vlhkost, mráz a další vlivy. Jen tak má šanci vydržet delší dobu.

Životnost takové plastiky je ovšem kupodivu dost dlouhá, protože je pískovec na to, jak se snadno opracovává, poměrně odolný. I proto se po staletí používá ve stavebnictví i sochařství. Při správné péči a za běžných podmínek může socha z pískovce vydržet desítky, dokonce i stovky let.

Mnoho soch také hlídá **kostel svatého Cyrila a Metoděje**.

Není tak starý, jak by se mohlo zdát. Tipnete si, kolik mu je let?

Najděte na jeho zdi výškovou značku státní nivelace.

Svatostánek se díky usilovné práci místních farníků podařilo vybudovat až v roce 1874. Samostatného farního úřadu se Lužice dočkaly až v roce 1936. Na Moravu je to samozřejmě docela pozdě, ale o to byly snahy místních o nápravu situace usilovnější. Dokonce i v období druhé světové války se farníkům za pomoci darů a sbírek zadařilo okrášlit chrámek hlavním oltářem. Je dílem kamenosochaře Jaroslava Kocourka z Hodonína a je zhotoven z různých druhů mramoru a onyxu.

Hledáme další muzikanty. Kdo první najde flétnistu? Kdo houslistu? Neviděli jsme dnes už jedny housle? Kde to jen bylo?

Zastavte se u anděla, který hraje na lesní roh. Při jeho sochání narazili tvůrci v pískovci na mušličku. Důkaz, že se pískovec zrodil na dně pravěkého moře. Najdete ji také?

Pak tady máme harfu... A samozřejmě další múzu.

Procházíme parkem směrem k základní škole. Na konci zeleně narazíme na několik žulových desek, které upozorňují na důležité nerostné suroviny a průmysl, který hrál v historii Lužic důležitou roli.

Zapamatujte si všechny nerostné suroviny z panelů.

Velkomoravská ulice nás přivádí k obecnímu úřadu. Najděte na něm znak obce.

Popište ho. Poznáváte na erbu nějaké nástroje?

Pod položeným vinařským nožem je naftařský kozlík, provázený vpravo dole a vlevo nahoře hvězdou.

Naftařský kozlík odkazuje na těžbu ropy, která je dodnes pro Lužice velmi významná. Těžební věž (přesněji řečeno část těžebního zařízení zvaná kozlík) se tak stala symbolem průmyslu.

Kosíř je zahnutý nůž, který se používá k úpravě vinic a sklizni hroznů. Spolu se zeleným pozadím štítu symbolizuje vinařství a zemědělství.

Stříbrné šesticípé hvězdy jsou pravděpodobně převzaty z nejstaršího obecního pečetidla, které Lužice používaly. V heraldice symbolizují světlo, nebeské znamení nebo odkaz na mariánské symboly.

Ve znaku na budově je také nápis *ANNO DOMINI* a letopočet.

7. Opište druhou číslici.

Vedle úřadu objevte kamenné sluneční hodiny. Poznáte, kolik je? :)

Najdete někde poblíž vytesaný nápis *PODLUŽÍ*?

Podluží je národopisná oblast na samém jihu Moravy. Je známá nejen svou živou folklorní kulturou, ale i unikátním přírodním rázem, který je neodmyslitelně spjatý s vodou a lužními lesy. Důležitým přírodním prvkem je soutok řek Moravy a Dyje, kde se rozprostírá nejrozsáhlejší komplex lužních lesů ve střední Evropě. Místy dokonce s pralesovitým charakterem.

A víte, kde jste vy? Právě v Podluží!

Obejdeme úřad - cestou například zjistíme, v jaké nadmořské výšce se nalézáme, a zamáváme „šmoulímu“ krojovanému děvčátku. Poté odbočíme doleva do ulice zvané Kratiny.

Teď si procvičíme, která ruka je levá a která pravá. (Ne že by na tom tolik záleželo, my si strany pleteme dodnes, ale přece jenom to patří ke vzdělání.)

Najděte u domečku nalevo obrázek květinčky. Napravo zase panáčka vytvořeného z truhlíků. Vidíte za ním kočičku?

Nalevo možná za plotem uslyšíte bučet dvě kravičky a napravo se zase za domy zelenají vinice. Důkaz, že vinařský nůž nemají Lužice ve znaku jen tak nějakou náhodou či z rozmaru obecních zastupitelů.

Uf, došli jsme do parku Vrchnice. Konají se zde různé obecní radovánky, v zimě se zde třeba sáňkuje. A také je tu Venuše. Kdo ji najde první?

Je to Venuše, božská krasavice stvořená z mořské pěny. Samozřejmě čisté, sněhově bílé, jaká se dnes už často nevidí. Blondýnka... Ale klidně by to mohla být i múza – třeba múza hraní. Pohrát si zde můžete i vy. Do cíle to odsud totiž máme už jen 15 minut. Povede nás Zahrádkářská ulice.

Poslednímu tématu, kterému se dnes věnujeme, je nerostné bohatství obce. Co se tady těžilo a ještě trochu těží? Kdo si vzpomene?

Lužice jsou součástí jedné z nejdůležitějších naftařských oblastí v republice. První vrty se do země zavrtaly již v roce 1943. Musely jít pěkně do hloubky, ložiska ropy a plynu se nacházejí v pískovcových a slepencových vrstvách někdy až 1 900 metrů pod zemí.

Kolik to je zhruba kilometrů? Dovedete si představit takhle dlouhý vrt? Je to půlka délky dnešního výletu.

Nejvíce tu z hlubin vysosali v roce 1953, kdy se vytěžilo téměř 28 000 metrů krychlových ropy. Jenže množství tekutiny, bez které bychom byli mimo jiné bez benzínu, od té doby klesá. V současnosti už se jí nejspíš tahají jen zbytky. Táhlicová čerpadla neboli kozlíci se však činí i nadále. Jeden z kozlíků byste v obci našli. Je však za plotem v sadu, tak k němu raději nepolezeme. Nedivili bychom se totiž, kdyby sad střežil nějaký hafuša nebo dědoušek s dlouhou holí.

Také těžba lignitu, což je hnědé uhlí s nižší výhřevností (topivostí, chcete-li), má v Lužicích hluboké kořeny. Lignitová sloj se rozprostírala téměř pod celým katastrem obce. Těžba začala v polovině 19. století. Hnědé zlato se používalo k vytápění lokomotiv, v domácnostech, a hlavně k roztápní pecí místních skláren. V širším hodonínském revíru, kam Lužice patří, probíhala těžba lignitu až do roku 2009 (v blízkém dole Mír u Mikulčic).

Dostatek levného paliva byl hlavním důvodem, proč se Lužice staly významným centrem sklářství.

Znáte nějakou pohádku, ve které hraje důležitou roli sklo? Přesněji řečeno sklo, které vám ukáže, jak vypadáte? Které to je?

Ano, je to zrcadlo!

Napovíme, že v názvu jedné ze zrcadlových pohádek je královna a v druhé zase trpaslíci. Už se vám vybavují?

V pohádce *Sněhová královna* za všechno může právě kouzelné zrcadlo. Čaroději, který je stvořil, při stěhování do nebe spadlo, rozbilo se a roztránilo na miliony střípků. (Což vypovídá o tom, proč je důležité mít při převážení každý náklad důkladně připoutaný.) Střepinky se rozletěly po světě jako miniaturní dýky – a koho zasáhly, tomu probudily v srdci chlad a zlobu. Jeden střípek spadl do oka chlapci jménem Kaj. Jak to s ním dopadlo? Kdo ho zachránil? (Očar to nebyl. Ani optik.)

Zrcadlo, což je skleněná tabule natřená ze zadu hliníkem, hraje důležitou roli také v pohádce o Sněhurce. Na co se zlá královna zrcadla ptala?

„Zrcadlo, řekni mi, kdo je v zemi zdejší mezi všemi nejkrásnější.“

A zrcadlo jednoho dne odpovědělo popravdě: „Má paní, i když jste krásná jako sen, Sněhurka je krásnější přece jen.“

Ale zpátky k místu, kterým procházíme. Kolem roku 1850 byla v obci postavena sklárna zvaná Jindřichova huť. Zpočátku se zde vyrábělo lisované sklo. Například dětské hračky, cylindry, nádoby na petrolej nebo zavařovací sklenice. Sklářny se staly jedním z největších podniků v tehdejší okrese Hodonín a výrobky se vyvážely i do zahraničí. Jenže zavřely brány v roce 1933, krátce po ukončení těžby lignitu.

Těsně před cílem míjíme nalevo zajímavou zahradu. Je plná soch vyrobených ze železa. Jsou strašidelné, ale krásné. Vidíte morovou masku a klauna? Klíč a sovu? Kdo první uvidí lebku? Snad není pravá!

Schválně, jestli byste zvládli vyprávět podle soch nějakou krátkou pohádku nebo příběh. Třeba o **klaunovi**, který nerad nosil **morovou masku**, protože pak nebylo moc poznat, že je klaun. I vydal se za moudrou **sovou**, aby mu poradila. Darovala mu **klíč** od nebeské brány a houkla na něj radu, aby šel na nebesa rozesmávat **nebožtíky**, protože tam už žádnou masku nosit nemusí. Jak řekla, tak klaun udělal. Od té doby už se nemusíte bát, že byste se v nebi nudili.

Teď ale radši zrychlete do cíle. Tajenku již máte vyluštěnou a vykukuje na vás z ní divné slovo. Copak to asi je?

Je to cihelna, místně nazývaná tímto starším nářečním výrazem. Místo, u kterého stojíte a kde se v druhé polovině

19. století těžila hlína (přesněji jíl) k výrobě cihel.

A podobně se jmenuje také místní vodník. Má to napsané hned vedle žabky (nikoli typické vietnamské obuvi, ale obojživelníka). Jděte si to zkontrolovat a pak mu zamávejte na pozdrav!

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil. Připravili jsme ho pro vás ve spolupráci s Turistickou asociací Slovácko a s finančním přispěním Jihomoravského kraje. Je pro vás tedy zdarma, za což děkujeme!

Přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! 😊

V textu byly použity mj. texty z webů, <https://brno.rozhlas.cz>, www.kudyznudy.cz, <https://www.luziceuhodonina.cz>, www.pamatky.cz, <https://www.tornada-cz.cz/definice/>, www.pohadkozem.cz, ...

Druhá doplňovačka

---

1. **Kolik cípů má každá hvězda?**
2. **Kolik rusalek na soklu napočítáte?**
3. **Opište první jmenovanou obec ze třetího řádku textu.**
4. **Jak se jmenuje zvíře u jeho nohy?**
5. **Jak se jmenuje dopravní prostředek?**
6. **Doplňte slovo: kterých se mohou ..... i lužičtí občané**
7. **Opište druhou číslici.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail veldo@veldo.cz. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.